

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

IX. De quibusdam capitibus Danielis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

Denique veteres passim allegant hunc librum sub nomine Hieremiæ, propterea quod Baruch notarius, & discipulus fuerit Hieremiæ, vt patet ex lib. Hieremiæ cap. 36. quæ causa fuit cur Concilia antiqua, & Patres non posuerint Baruch nominatim in canone, quia nimirum hunc librum partem esse iudicabant Hieremiæ vaticiniorum. Clemens Alexandrinus lib. 1. pedagogi, cap. 10. citat nomine Hieremiæ illud Baruch 3. *Audi Israël mandata Vita.* & illud Baruch 4. *Beati sumus Israël, quia qua Deo placent manifesta sunt nobis.* B. Ambrosius lib. 1. de pœnitentia, cap. 8. recitat nomine Hieremiæ quædam ex cap. 3. & quædam ex cap. 5. huius libri: & lib. 3. hexam. cap. 14. ponit alia ex cap. 4. S. Basilius lib. 4. in Euanomium, non procul à fine, & S. Ioannes Chrysostomus in oratione, quod Christus sit Deus, contra gentes, adducunt locum illum Baruch 3. hic est Deus noster, nomine Hieremiæ. S. Augustinus lib. 18. de ciuit. Dei, cap. 33. eundem locum dicit ab aliquibus citari nomine Baruch, sed à pluribus nomine Hieremiæ. Denique eundem locum nomine Hieremiæ citant Sixtus Papa I. in epist. ad omnes fideles. Felix IV. in epist. ad Petrum Antiochenum, & Pelagius I. in epist. ad Vigilium.

Quæ cum ita sint, non poterit certè Baruch repudiari, nisi Hieremias etiam repudietur. Vt enim nulla fuit vnquam apud veteres controuersia de libro Hieremiæ, ita quoq; censendum est de libro Baruch, nullam apud eos controuersiam extitisse.

CAPVT IX.

De quibusdam capitibus Danielis.

VD AET teste B. Hieronymo præfatione in Daniellem, nihili faciunt hymnum trium puerorum, qui habetur cap. 3. Danielis, nec non Susannæ historiam, quæ habetur cap. 13. & historiam draconis quem Daniel interfecit, quæ habetur cap. 14. Pari ratione Porphyrius lib. 12. ex iis quindecim quos scripsit aduersus Christianos, eodem Hieronymo teste præfatione comment. in Daniele; nec non hæretici huius temporis, vt Kemnitius in examine 4. sess. Concil. Triden. & præipue Anabaptistæ in eodem versantur errore.

Nec

Nec solùm Hæretici, Pagani, & Iudæi, sed etiam ex Christianis Catholicis, olim Iulius Africanus historiam Susannæ tanquam adulterinam & neotericam repudiavit, teste Eusebio lib. 6. hist. cap. 23. Ex recentioribus, Ioan. Driedo lib. 1. de Scripturis & dogmatibus Ecclesiasticis, cap. vlt. Ex semichristianis, Erasmus in scholiis super præfationem B. Hieronymi in Danielem, idem senserunt.

At nihilominus certum est, has omnes partes Danielis verè esse canonicas. quod probatur primò ex Concilio Tridentino, & usu Ecclesiæ; quod argumentum apud Driedonem ceterosq; Catholicos magnam vim habere debet. Concilium sess. 4. iubet recipi libros sacros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueuerunt: Hymnus autem trium puerorum legitur cum in Missa in Sabbato quatuor temporum, tum omnibus diebus festis in precibus officij matutini: Historia Susannæ legitur tota in Missa in Sabbato ante Dominicam quartam quadragesimæ; denique historia draconis interfecti legitur in Missa feriæ tertiæ post Dominicam quintam quadragesimæ. Neq; solùm hoc tempore, sed etiam ante annos M. CC. legebantur in Ecclesia istæ omnes partes Danielis, vt Ruffinus testatur lib. 2. aduersus Hieronymum.

Probatum secundò testimoniis veterum. B. IGNATIVS in epist. ad Magnesianos citat historiam Susannæ ex cap. 13. Danielis. eandem citat TERTULLIANVS lib. de corona militis. B. CYPRIANVS in serm. de oratione Dominica, producit Hymnum trium puerorum, ac dicit Scripturam esse diuinã, in qua ille hymnus continetur. Idem in serm. de lapsis: *Loquitur*, inquit, *Scriptura diuina*, &c. citat verba eorundem puerorum in igne. Lib. 1. epist. 8. adducit historiam Susannæ; lib. 4. epist. 6. historiam draconis, & eandem lib. 3. epist. 1. lib. 1. epist. 4. Item serm. de oratione Dominica, & serm. de elemosyna citat historiam prandij Habacuch allati ad Danielem. B. BASILIVS lib. de Spiritu sancto, cap. 30. EPIPHANIVS in ancorato, & B. IOANNES CHRYSOSTOMVS hom. 4. ad populum, citant hymnum, vel historiam trium puerorum; & serm. de tribus pueris, ac serm. de Susanna, qui habentur in fine primi tomi, easdem historias explicat, & diuinas vocat. THEODORETVS in commen. Danielis, etiam hymnũ trium puerorum

puerorum cum ceteris partibus Prophetæ, eiusdem exponit. B. AMBROSIVS lib. 3. de Spiritu sancto, cap. 7. tractans historiam Susannæ, apertè docet eam Scripturâ esse diuinam, vt sunt aliæ partes eiusdem Prophetæ.

B. AVGVSTINVS lib. de natura boni, cap. 16. probat contra Manichæos res corporeas esse bonas, ex hymno trium puerorum, vbi lux & tenebræ, &c. laudant Deum. Et epist. 122. ad Victorianum citat orationem Azariæ, quam fudit in fornace ignis ardentis. Et Tract. 36. in Ioannem adducit historiam Susannæ. ORIGENES studiosè defendit has partes Danielis, & præcipuè Susannæ historiam, canonicam Scripturam esse contendit, tum homil. 1. in Leuiticum, tum in epistola ad Iulium Africanum. B. ATHANASIVS in synopsi vbi ad Danielelem peruenit, & argumentum totius libri breuiter explicat, disertis verbis meminit Susannæ, hymni trium puerorû, & draconis interfecti: & apertè indicat hæc omnia ad corpus diuinæ Scripturæ pertinere.

Denique credibile est Concilia vetera, vt Laodicenum, & Carthaginense III. & priscos Patres qui Græca editione vtebantur, cùm Danielelem in numerum sanctarum Scripturarû retulerunt, de eo libro Danielis esse loquutos, qui in Græcis vulgatis codicibus habebatur. In Græcis autem vulgatis codicibus istæ omnes partes sine dubio habebantur, vt ex synopsi Athanasij, & commentario Theodoretî apertè colligitur, necnon ex præfatione Hieronymi in Danielelem, vbi testatur Ecclesiam Christi Danielelem legere ex editione Theodotianis, in qua editione hæc omnia habebantur.

Sed obiiciunt aduersarij, PRIMO, B. Hieronymi sententiam, qui cùm in præfatione Danielis, à se in Latinum conuersi, tum in præfat. comment. in Danielelem satis indicat, ista capita non esse alicuius auctoritatis. Respondet ipse Hieronymus in Apologia secunda contra Ruffinum, circa finem, se non quid sentiret explicuisse in prologis illis, sed quid Iudæi dicerent indicasse.

At Hieronymus etiam ibi vocat fabulas, historiam Susannæ & draconis. Respondeo, eum, cùm dicit fabulas, velle dicere historias, quas Iudæi fabulas vocant; addo etiam, interdum veteres nomine fabularum non res fictas, sed veras narrationes appellare. Quomodo Luc. ult. *Et factum est dum fabula-*

bularentur, & secum quærerent, &c. & Minutius felix initio dialogi, quem Octauium inscripsit, fabulam vocat veram quandam narrationem, nescio cuius navigationis. Clemens quoque Alexandrinus apud Eusebium lib. 3. hist. cap. 23. narraturus verissimam historiam S. Ioannis; Audi, inquit, fabulam non fabulam, &c. quasi dicat, audi fabulam, non tamen fictam & falsam, sed certam & veram.

SECVNDO obiiciunt, quod in historia Susannæ Daniel introducitur tāquam puer: *Suscit aut, inquit, Dominus Spiritum sanctum pueri iunioris.* at hoc non potest esse verum. nam suprà cap. 6. dicitur Daniel fuisse vnus ex primis satrapis regni Darij Medi, quo tempore certè non erat puer; quomodo ergo postea cap. 13. dicitur esse puer?

Si dicas, Scripturam non ordine narrare omnia, sed prius quæ postea facta sunt; & propterea in codicibus Græcorum, vbi ordo seruatur, ab historia Susannæ totum librū incipere. Contrà, nam in isto cap. 13. satis apertè indicatur, historiam Susannæ contigisse initio regni Cyri Persarum Regis. Sic enim concluditur caput: *Et Rex Astyages appositus est ad Patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum eius.* Itaque ex isto capite habemus Danielelem fuisse puerum tempore Cyri hoc autem est falsum. Nam Daniel puer translatus est cum Rege Iechonia à Nabuchodonosor ex Hierusalem in Babylonem, vt dicitur Danielis primo. Porrò ab eo tempore vsque ad Cyrum, fluxerunt anni septuaginta, vt patet lib. 1. Esd. cap. 1. Initio igitur regni Cyri Daniel agebat circiter annum LXXX. vel XC. qualis ergo puer erat nonaginta annorum.

Adde, quod etiam tempore Nabuchodonosor non videtur Daniel fuisse puer, sed iam olim defunctus; cum Ezechiel, qui prophetauit tempore Nabuchodonosor, anno quinto transmigrationis, vt dicitur Ezech. 1. meminerit Danielis, tanquam olim defuncti. Sic enim ait cap. 14. *Si fuerint tres Viri isti, Noë, Daniel & Iob in medio eius, & iuo ego, dicit Dominus; quia filium & filiam non liberabunt.* Daniel igitur eo tempore iam habuerat filios, & mortuus erat sicut Noë & Iob.

Respōdeo, historiam Susannæ contigisse longè antè tempora Cyri, cum Daniel reuera esset puer, & idcirco meritò apud Græcos poni in principio libri: nec tamen malè apud Latinos

tinus reiectum esse ad extremum librum, vt intelligeremus eam non haberi apud Hebræos. Quod autem dicitur in fine cap. 13. post historiam Susannæ: *Et Astyages appositus est ad Patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum eius;* non refertur ad historiam Susannæ proximè narratam, sed est initium alterius historię quæ contigit sub Cyro. Itaque in Græcis codicibus historia Susannæ est i. cap. totius libri. Illa autem verba: *Et Rex Astyages appositus est ad Patres suos;* ponuntur in principio vlt. capituli, vbi narratur historia Belis destructi, & draconis interfecti.

Ad illud autem de Ezechiele, respondet B. Hieron. lib. i. in Iouinian. ab Ezechiele mentionem fieri Danielis non olim defuncti, sed adhuc viuentis in ætate puerili: annumerari autem viris illis grauissimis Noë & Iob, quia notus erat populo ob liberationem Susannæ, & interpretationes somniorum: vel, vt idem Hier. dicit in cap. 14. Ezech. quia sicut Noë vidit felicitatem mundi ante diluuium, postea calamitatem tempore diluuij, & rursus felicitatem post diluuium: & Iob vidit felicitatem suam ante tentationem, postea suam miseriam in tentatione, & rursus felicitatem post tentationem: ita Daniel vidit se felicem in regia Iudæorum ante captiuitatem postea captiuum & miserum, tandem rursus felicem, cum a Dario inter summos Principes est constitutus. Neque necesse est, tunc Danielem habuisse filios & filias, quia per hypothesein loquitur Ezechiel, ac si diceret, etiamsi isti tres hic essent, & haberent filios & filias, non possent eos ab imminenti malo liberare.

Obiiciunt TERTIO, quæ dicuntur cap. 14. de Daniele missum in lacum leonum, pugnare cum iis, quæ dicuntur cap. 6. Nam cap. 6. dicitur fuisse tantum vna nocte in lacu leonum: cap. 14. sex diebus.

Respondeo, bis Danielem missum esse in lacum leonum, semel à Dario Medo, quoniam precatus erat Deum contra præceptum Regis, & tunc fuisse tantum vna nocte; & hoc narrari cap. 6. iterum autem missum esse à Cyro propter interfectum draconem, & tunc fuisse sex diebus, vt dicitur cap. 14. Adde, quod non est improbable, non eundem esse Danielem istum, qui Susannam liberauit, Bel destruxit, ac draconem interfecit, & in lacu leonum sex diebus fuit, cum eo, de quo agitur

agitur in superioribus capitibus. Id enim multos olim sensisse testatur Hieron. præfat. in comment. Dan. & apertè Græca editio LXX. habet, hunc posteriorem fuisse de tribu Leui, ut ibidem Hieron. notat, cum certum sit priorem fuisse de tribu Iuda. Quæ si ita se habeant, duo argumenta iam facta nullam habent difficultatem.

Obiiciunt **Q**UARTO, historiam Susannæ videri omnino confictam ab aliquo Græco. Nam ubi nos habemus: *Dic sub qua arbore videris eos colloquentes sibi; qui ait, sub Schino. Dixit autem Daniel, rectè mentitus es in caput tuum, ecce enim Angelus Domini scindet te medium.* In Græco allusio quædam est elegatissima ab arbore Schino ad actionem scindendi; nam $\chi\iota\nu$ est arbor, $\chi\iota\zeta\epsilon\upsilon$ est scindere; & cum aliter dixerit se vidisse eos sub prino, allusit Daniel ab arbore prino ad actionem secandi; nam $\omega\epsilon\iota\nu$ est arbor, $\omega\epsilon\iota\zeta\epsilon\upsilon$ est secare. quomodo si quis diceret, ubi vidisti eos: sub ilice, illico ergo interficieris. At in Hebræis nulla talis allusio fieri potuit; nam quod Græci dicunt $\omega\epsilon\iota\nu$, nos ilicem, Hebræi dicerent תְּרִיחַ : At secare, scindere, diuidere dicunt פָּרַק פְּלֶח $\text{בְּקַע שֶׁסָּע מִלֶּח}$.

Respondet Origenes in epist. ad Iulium Africanum, Danielelem non dixisse ilicem, neque lentiscum, sed aliquid aliud nobis ignotum, cui tamen secundum proprietatem linguæ Hebræicæ, vel Chaldaicæ, qua ipse utebatur, aliquod verbum secandi responderet. Plurimas enim voces Hebræi habent, quæ significant scindere, vel secare. porro interpretem Græcum non vertisse ad verbum, sed ad sensum, & ut seruaret allusionem, accepisse alias arbores similes, quibus in Græco responderet allusio ad verbum scindendi.

CAPVT X.

De libris Tobie, Iudith, Sapientia, Ecclesiastici & Machabæorum.

HILIBRI simul omnes reiiciuntur ab Hebræis, ut B. Hieronymus testatur in prologo Galeato. Deinde Hebræorum sententiam sequuntur hæretici huius

Non te Menigæ Sandenit. Euseb. l. 4. c. 25. Non... huius... Laodiceana Synodus an. Dni 368 aut 374.